

Силабус

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма «Управління персоналом»

Рік навчання: 2, Семестр: 4

Кількість кредитів: 5, Мова викладання: українська

Керівник дисципліни

канд. геогр. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Ілляш Ірина Дмитрівна

Контактна інформація irailliash@gmail.com, +380679995945

Опис дисципліни

Дисципліна “Людський розвиток” спрямована набуття студентами системи знань про розвиток людського потенціалу та концепцію сталого розвитку суспільства, людський капітал, потенціал, їх взаємозалежність і діалектику, урбанізацію та системи розселення населення та їх вплив на розвиток людства, розуміння соціально-економічні процесів і явищ у сучасному світі, що передують, супроводжують, виникають завдяки і внаслідок людського розвитку, цивілізаційних викликів економічного розвитку; виміри людського розвитку країн світу та регіональні його особливості в Україні, сталий розвиток та його цілі у глобальному сенсі.

Структура дисципліни

№ з/п	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Концепція людського розвитку у світовій економічній думці	Знати еволюцію наукової думки в сфері людського розвитку, сучасні теорії суспільного розвитку, соціальні виклики, що призводять до необхідності вивчення людського розвитку	Тести, опитування, індивідуальні завдання
2.	Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства	Знати цивілізаційні виклики економічного розвитку; розуміти взаємозв'язок між технологічним прогресом (в т. ч. діджиталізацією) і трансформацією соціально-економічних відносин, постіндустріальним вектором економічного розвитку, дискусію “за межами ВВП”	Тести, опитування, Індивідуальні завдання
3.	Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку	Засвоїти сучасні тренди розселення населення, урбанізаційних процесів у світі, тенденції та полюси зростання, концентрації населення як носія людського капіталу	Тести, опитування, аналітичні завдання
4.	Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку	Засвоїти різницю та взаємозв'язок понять “людський потенціал” та “людський капітал”; зрозуміти концептуальні передумови людського розвитку; вміти аналізувати рівні розвитку людського капіталу згідно із новітніми підходами до його вивчення	Тести, опитування, Індивідуальні завдання
5.	Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня	Засвоїти основні підходи до визначення людського розвитку, Індекс розвитку людського потенціалу ПРООН (його основні компоненти, сучасні особливості методології обчислення HDI та новітні його інструменти)	Тести, опитування, аналітичні завдання
6.	Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни	Засвоїти національну методику та показники регіонального людського розвитку в Україні: співставлення та особливості за умов війни	Тести, опитування, аналітичні завдання
7.	Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку	Засвоїти та вміти аналізувати тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезорівнях; сутність концепції зайнятості та безробіття, бідності, рівня та якості життя, майнової, соціальної, диференціації, гендерної нерівності, їх наслідків; розуміти концепцію “гідної праці” та її значення	Кейси, тести, аналітичні завдання
8.	Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку	Засвоїти можливості та шляхи людського розвитку у концепції “Цілей сталого розвитку” ПРООН, аналізувати та пропонувати регіональні цілі сталого розвитку	Тести, опитування, індивідуальні завдання

Рекомендовані джерела інформації

1. Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання / Лібанова Е.М., Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А., Черніченко В.В., Васильєв О.А., Крикун О.І.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. Об'єм даних 3,1 МБ. URL: https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%20%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B7%20%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8E%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B3%D0%B8%D1%85%20%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B0%D1%85%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8%20COVID-19.pdf
2. Біль М. М., Попадинець Н. М. Людський розвиток і мобільність населення крізь призму національних особливостей: соціоекономічний вимір та управлінський концепт. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 2. С. 55-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_2_10
3. Бобух І. М. Людський капітал та інклюзивний розвиток економіки України: освітньо-наукові чинники. *Вісник Національної академії наук України*. 2019. № 5. С. 58-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2019_5_17
4. Герасименко Г. Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство в приватному секторі: заклик до дії. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%93%D0%95%D0%9D%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%90%20%D0%A0%D0%86%D0%92%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC%20%D0%A2%D0%90%20%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%AC%20%D0%9D%D0%90%20%D0%94%D0%9E%D0%9C%D0%90%D0%A8%D0%9D%D0%84%20%D0%9D%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%AC%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E.pdf>
5. Державне інвестування в соціальний розвиток (інфраструктурний аспект)/ Новіков В. М., Макарова О. В., Откидач М. В. / тех. ред. Герасименко І. В.: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2020. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%95%20%D0%86%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>
6. Дитяча бідність: вплив війни на стан домогосподарств з дітьми : монографія / Л. Черенько, В. Саріогло, Н. Сітнікова. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/Ukraine%20Child%20Poverty%20Report%202023%20ukr.pdf>
7. Кобеля З. І., Мельник Я. В. Моделювання впливу економічних та демографічних факторів на людський розвиток. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 145-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_7_25
8. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу ; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. Досліджень ім. М. В. Птухи. Умань : Видавець «Сочінський М.М.», 2020. 456 с. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1>

[%8F%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F,%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1%83.pdf](https://idss.org.ua/arhiv/monografia_2019.pdf)

9. Людський розвиток в Україні. Оцінка та прогноз рівня життя населення: кол. моногр. / за ред. Е. М. Лібанової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. Київ, 2019. 270 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/monografia_2019.pdf

10. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О. І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2021. 210 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/Block_Libanova_Ludskij_rozvytok_web.pdf

11. Людський розвиток в Україні: пріоритети розвитку сільських поселень у контексті децентралізації управління / за ред. Е.М. Лібанової; відп. за вип. О.В. Макарова, Т.А. Заяць ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2020. 354 с. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/LRozv.pdf>

12. Махсма М. Б. Людський розвиток сільського населення України: регіональний розріз. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 100-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_6_14

13. Мецгер Н., Шенай В. Економічне зростання і людський розвиток у країнах ОЕСР: двадцятирічне дослідження даних 2000–2019 рр. *Журнал європейської економіки*. 2021. Т. 20, № 4. С. 617-663. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2021_20_4_4

14. Міщук Г. Ю., Семчук Д. О. Вплив пандемії Covid-19 на економічне зростання, людський розвиток та поведінкові детермінанти. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2020. Вип. 4. С. 207-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnugvr_econ_2020_4_22

15. Назарова Г. В., Демченко К. О. Соціальна безпека vs людський розвиток: конфлікт або взаємозалежність. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 6-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_5_2

16. Подра О. П. Інноваційний розвиток та людський капітал України: тенденції, проблеми та перспективи. *Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development*. 2020. Vol. 2, numb. 2. С. 133-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/meu_2020_2_2_17

17. Семів Л. К. Людський розвиток в інформаційній економіці: виклики соціальній політиці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 5. С. 13-19. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_5_5

18. Соціальне відторгнення, нерівність та бідність дітей / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Васильєв О.А., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2021. Об'єм даних 2,54 Мб. URL: [https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%91%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC_%D0%94%D0%86%D0%A2%D0%95%D0%99%20\(PDF\).pdf](https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%91%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC_%D0%94%D0%86%D0%A2%D0%95%D0%99%20(PDF).pdf)

19. Тимошенко Л. М., Сардак С. Е., Більська О. В. Людський розвиток : навч. посіб. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2010. 107 с. URL: <https://philarchive.org/archive/SAR-128>

20. Черенько Л. М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН

України, 2021. 423 с. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/Model.pdf>

21. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л. М., Полякова С. В., Шишкін В. С., Реут А. Г., Крикун О. І., Когатько Ю. Л., Заяць В. С., Клименко Ю. А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. Об'єм даних 4,42 МБ. URL:

https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf

22. Ferrannini A., Barbieri E., Biggeri M., and Di Tommaso M.R. Industrial policy for sustainable human development in the post-Covid19 era. *World Dev.* 2021. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7513692/pdf/main.pdf>

23. Human development report 2021-2022. Uncertain times, unsettled lives Shaping our future in a transforming world *United Nations.* New York. 2022. URL: https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22reportenglish_0.pdf

24. Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world. *United Nations.* New York. 2024. URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf>

25. Ibe J. Economic and Human Development: Binding Constraints in Emerging Economies. 2024. URL:

https://www.researchgate.net/publication/378861411_Economic_and_Human_Development_Binding_Constraints_in_Emerging_Economies

26. Libanova E., Osaulenko O. & Cherenko L. Assessment of Quality of Life in Ukraine on the Basis of Subjective Indicators of Well-being: монограф = Оцінка якості життя в Україні на основі суб'єктивних показників добробуту: монографія. Warsaw. RS Global Sp. z O.O., 2020. 361 p. URL:

<https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9E%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>

27. Lisi G. Sustainable development and human capital. *International Journal of Sustainable Development.* 2024. 27. 216-230. DOI: 10.1504/IJSD.2024.136606. URL: https://www.researchgate.net/publication/340299608_Sustainable_Economic_Development_and_Human_Capital.

28. Mbiankeu N. St. Improving human development through urbanization, demographic dividend and biomass energy consumption. *Sustainable Development.* 2023.1-19. DOI: 10.1002/sd.2528. URL:

https://www.researchgate.net/publication/369014557_Improving_human_development_through_urbanization_demographic_dividend_and_biomass_energy_consumption

29. Onyebuchi-Igbokwe G., Peters E., Adibe Nn., Chibuzo.. Higher Education and Human Capital Development: Nexus with Nation Building. 2024. 10. 92-102. URL: https://www.researchgate.net/publication/379262017_Higher_Education_and_Human_Capital_Development_Nexus_with_Nation_Building

30. Patil D. Impact of artificial intelligence on employment and workforce development: Risks, opportunities, and socioeconomic implications. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/385629231_Impact_of_artificial_intelligence_on_employment_and_workforce_development_Risks_opportunities_and_socioeconomic_implications

31. Riana A., Khafid M. Analysis of Government Spending on Education on the HDI. *JEJAK.*

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів заборонено.

Політика щодо відвідування: За об'єктивних причин (наприклад, карантин, військовий стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни «Людський розвиток» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20 %	20%	20 %	20%	5 %	15%
Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 1- 4. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота проводиться з 1-4 тем і включає: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 5- 8. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота – макс. 100 балів: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Тренінг Оцінка Визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою	Самостійна робота Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання за 100- бальною шкалою.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом